

Nya värmerekord – igen!

Temperaturen på jorden fortsätter att stiga. 2016 blev det varmaste året sedan mätningarna började 1880. Det visar siffror som Världsmeteorologiorganisationen, WMO, presenterade i mars. I Arktis har temperaturen i vinter tidvis varit tjugo grader högre än vanligt; runt noll istället för minus 20 grader. Som en följd har isens utbredning i Norra ishavet varit två miljoner kvadratkilometer mindre än genomsnittet under vintern, en yta som är mer än fyra gånger så stor som Sveriges. Förra helgen sattes nytt värmerekord i Sverige; 20,2 grader i Uppsala, vilket är den högsta mars-temperaturen som uppmätts sedan 1739 då mätningarna började. ”Vi rör oss bort från en hyfsad balans som vi haft i klimatet i kanske 10 000 år” säger meteorolog Pär Holmgren till Dagens ETC (2017-03-29).

Viktigaste frågan för ungdomar

Klimatförändringarna är den viktigaste samhällsfrågan för unga mellan 18 och 25 år. Det framgår av Klimatbarometern 2017 som sammanställts av Sifo på uppdrag av Världsnaturfonden. Några siffror för åldersgruppen 18 – 25 år:

- 94 procent tycker att det är viktigt att leva klimatsmart.
- 61 procent oroar sig minst en gång i veckan för hur klimatförändringarna kommer att påverka deras framtid.

- 43 procent uppger att de minskat sitt köttätande det senaste året.
- 31 procent vill ta ett eget personligt ansvar för att stoppa klimatförändringarna.
- 21 procent av kvinnorna är vegetarianer eller veganer.

Att engagemanget är stort även på skolan framgick av den enkät som alla kursdeltagare fick göra som avslutning på miljödagen i januari. I genomsnitt tyckte man att hälften av den mat som serveras i matsalen ska vara vegetarisk, och en klar majoritet var villiga att anstränga sig för att minska matsvinnet.

Ett annat uttryck för engagemanget är skolans nystartade miljögrupp: 12 kursdeltagare från 8 klasser som vill jobba för att minska skolans ekologiska fotavtryck! I nästa nummer av Miljönytt planerar vi att rapportera från gruppens arbete.

Vad du äter påverkar klimatet

Maten orsakar en fjärdedel av människans klimatpåverkan. Vår livsmedelsproduktion medverkar också till flera andra allvarliga miljöproblem som övergödning, att gifter sprids i naturen och att arter utrotas.

Den största klimatbelastningen orsakas av vår ökande konsumtion av kött och mejeriprodukter. Den står för hela 75 procent av matens klimatpåverkan.

Sedan 1990 har köttkonsumtionen i Sverige ökat med närmare 50 procent och är nu uppe i cirka 55 kg per person och år, alltså mer än ett kilo i veckan. Ökningen fortsatte även under 2016, trots en växande vegetarisk trend där Tv-kockarna börjat grilla rotsaker och alltfler skolor infört köttfria dagar. Det är främst konsumtionen av kyckling som ökat. Uppfödning av kyckling ger

visserligen mindre klimatpåverkan än nötkött, men eftersom även kycklingarna äter importerad soja påverkas miljön när regnskog huggs ner för att ge plats för sojaodling.

En halvering av köttkonsumtionen till 500 gram i veckan (tre till fyra normalstora portioner) skulle ge flera vinster, både när det gäller klimat och hälsa. Högst 500 gram rött kött (nöt, lamm, gris eller vilt) eller charkprodukter är också den mängd som Livsmedelsverket rekommenderar i sina kostråd. Högre konsumtion innebär ökad risk för tarmcancer.

Några kursdeltagare har räknat ut att skolan genom att byta ut nötkött en dag i veckan mot en vegetarisk måltid skulle kunna spara 15 000 kg koldioxid på ett år. Det är lika mycket som utsläppen från 15 flygresor tur och retur till Italien eller sju enkelresor till Tanzania. Alternativt motsvarar det utsläppen från en resa nästan två varv runt jorden i en Volvo kombi.

Kasta inte pengar i sopåsen!

Mycket av den mat vi bär hem från affären hamnar i soporna. Livsmedelsverket har beräknat att vi i genomsnitt slänger 19 kg fullt ätbar mat i soporna och håller bort 26 kg mat och dryck i slasken, per person och år! Genom att minska svinnet kan vi inte bara minska matens klimatpåverkan utan även spara pengar; mellan 3000 och 6000 kr per år för ett vanligt hushåll.

Så här kan du minska matsvinnet

- Planera dina inköp och köp inte mer än du hinner äta upp.
- Förvara maten i rätt temperatur.
- Frys in det som du inte tror går åt.
- Spara, och frys eventuellt in, även små rester.

- Gör en plockmåltid av rester eller använd dem i exempelvis omelett, paj eller soppa.
- Släng inte mat som passerat bäst före-datum! Ofta håller den mycket längre om den förvarats på rätt sätt. Våga lita på dina sinnen: titta, lukta och smaka om du är osäker.

Vill du vara en god planetskötare?

- Ät mindre kött.
- Ät mer frukt och grönt, och tänk på att äta efter säsong.
- Sluta slänga ätbar mat.
- Köp mindre av tomma kalorier. Visste du att en påse skumtomtar ger samma klimatpåverkan som en portion kyckling och att chips påverkar klimatet tjugo gånger mer än potatis!
- Tänk på hur du tar dig till affären, den transporten kan ge ett stort bidrag till matens klimatpåverkan!

Filmtips

Så blir du klimatsmart i affären som Naturskyddsföreningen gjort (4 minuter) <https://www.youtube.com/watch?v=qTRi15rFc5o>

Koll på kläder

Förra numret av Miljönytt handlade ju till stor del om vår ohållbara konsumtion av kläder. Örebro läns museum visar just nu en utställning om kläder och hållbarhet. Utställningen pågår till den 28 maj.

<http://www.olm.se/utställningar/2017-02-27-koll-pa-klader.html>

Foto: U.S. Department of Agriculture. *Fresh Food In Garbage Can To Illustrate Waste* (CC BY 2.0). Flickr, <http://bit.ly/2nRq9EO>.

Källor:

Ny Sifo-undersökning – Klimatbarometern 2017: Klimatet viktigaste samhällsfrågan för unga, Världsnaturfonden, 2017 <http://www.wwf.se/press/pressrum/pressmeddelanden/1693440-klimatbarometern-2017-klimatet-viktigaste-samhallsfragan-for-unga>

Nytt svenskt köttrekord: 88 kg per år, Dagens ETC, 2017-03-10 <http://alfa.etc.se/inrikes/nytt-svenskt-kottrekord-88-kilo-ar>

Råd om bra matvanor, Livsmedelsverket, 2015 <https://www.livsmedelsverket.se/globala-ssets/rapporter/2015/rapp-5-hanteringsrapport-slutversion.pdf>

Strengbom, Isabelle, Rekordtemperaturer och ovanligt små havsisar i Dagens ETC, 2017-03-29 Tema: biffen, Världsnaturfonden, 2017 <http://www.wwf.se/wwfs-arbete/klimat/earth-hour/tema-biffen/1550488-earth-hour-budskap-biffen>

Tips för att minska ditt matsvinn, Livsmedelsverket, 2017 <https://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/miljo/ta-hand-om-maten-minska-svinnet/Tips-minska-matsvinnet/>

WWF: Ny chockerande nivå för havsisen i Arktis, Världsnaturfonden, 2017 <http://www.wwf.se/press/pressrum/pressmeddelanden/1694584-wwf-ny-chockerande-niva-for-havsisen-pa-arktis>